

Par misli k občnem zboru Orlovske podzveze.

Že v lanskem, posebno pa še v letošnjem letu se je pokazalo, da je vsa stvarina, ki jo mora obdelati občni zbor Orlovske podzveze, postala silno obširna in da jo je nemogoče obdelati v dosedaj običajnem času. Letošnji občni zbor je trajal polnih sedem ur in skoro ves čas so dopolnila poročila predsedstva ter predlogi, ki so se morali prav radi pomankanja časa silno hitro obdelovati. Predsedstvo pa želi, da člani posežejo v debato ter povedo svoje misli in dajo marsikakšen dober svet glede izvanja. Zato bo za prihodnje leto potrebno, da se začetek občnega zbora postavi vsaj za dve uri bolj zgodaj, kar bo ustrezno članom in predsedstvu.

Vsakoletni občni zbor O. P. ima dvojno nalogo. Prvo in glavno: podati izčrpna poročila o delovanju preteklega leta ter izvršiti volitve, drugo: nazorno člane učiti, kako se morajo voditi občni zbori vzorno parlamentarno. V obojnem oziru je letošnji občni zbor v polni meri izpolnil svojo dolžnost.

Dve potezi pa sta bili na letošnjem občnem zboru bolj značilni od drugih let. Statistika, ki je eden izmed temeljev vsake dobre organizacije, če hoče poznati sebe, svoje vrline in pomankljivosti, je na letošnjem občnem zboru začela vršiti svojo nalogo. Posamezna poročila so skoro z matematično gotovostjo kazala na razne pomankljivosti v organizaciji, ki se drugače težko zapazijo. Statistika pa jih je po-

kazala v polni luči, tako da ne moremo in ne smemo preko njih. Kdor je poslušal nedeljska poročila na občnem zboru in gledal ter študiral statistične tabele, ki so visele na stenah in ki so bile prave fotografije vrlin in slabosti posameznih okrožij in celotne organizacije, ta bo utihnil z očitki: čemu toliko raznih statističnih tiskovin, čemu toliko nepotrebne pisane. Nedeljski občni zbor je vse te očitke temeljito osmešil in jih enkrat za vselej spravil iz mislečih orlovskih vrst. Baš te statistike nam bodo služile še za marsikakšno zelo zanimivo in še bolj koristno študijo o orlovstvu.

Druga značilnost nedeljskega občnega zbora je bila do poslednjega strnjena in povdarjena solidarnost odsekovnih zastopnikov s predsedstvom. Prijateljstvo in tovarištvo, ki vlada med člani predsedstva, se je preselilo tudi na članstvo in to je bilo v tem času toliko bolj potrebno, ko si je orlovstvo postavilo nalogo ljudsko prosveto in vzgojno delo v Sloveniji postaviti na nov sedanjim potrebam časa in nevarnostim odgovarjajoč temelj: delo, ki ni lahko in ki vedno naleti na velike ovire tudi tam, kjer imajo sicer dobro voljo. Predsedstvo je na nedeljskem občnem zboru dobilo veliko zadoščenje za vse neprijaznosti in sumničenja, ki jih je moralo v zadnjem času pretrpeti — dobilo pa je tudi pobudo, da na načrtani poti vztraja do konca. Prevzvišeni ljubljanski nadpastir, ki je v vseh vprašanih z veliko ljubeznijo in umevanjem

stal ob strani orlovske organizacije, je v zadnjem Škofijskem listu pozval Orle, naj rešijo slovenski rod pogina. Velik klic, velika naloga, vredna orlovskega imena. Orli se ji bodo odzvali v polni meri — enodušna solidarnost orlovске družine, kakor se je pokazala na nedeljskem občnem zboru, pa bo omogočala, da se bodo mogli Orli z vso vnetostjo posvetiti tej veliki nalogi.

Zato s tega mesta prosi orlovstvo vse tiste, ki imajo tudi skrb za bodočnost slo-

venskega ljudstva, pa jim orlovstvo iz Bog ve kakšnih vzrokov — upravičenih gotovo ne — ne gre v njihov okvir, naj ne motijo v orlovski družini te solidarnosti, enega izmed najpotrebnejših temeljev orlovskega dela. Velika naloga nam je dana, brez solidarnosti se ne bo vršila. Kdor pa bi kljub temu skušal motiti to solidarnost, se bo orlovstvo branilo z odporom tistega, ki brani svoje življenje.

○○○○○○○○

Občni zbor O. P.

Občni zbor Orlovске podzveze — Ljubljana se je vršil v nedeljo 30. septembra v Ljudskem domu v Ljubljani. Ob devetih so se udeležili zastopniki odsekov in drugi člani sv. maše pri sv. Jožefu, nakar so se podali v Ljudski dom, kjer se je začel občni zbor malo pred desetimi.

V naslednjem hočemo podati samo važnejše točke iz predsedstvenih poročil. Uvodoma se je brat predsednik v toplih besedah spomnil odličnih umrlih orlovskih delavcev, bratov dr. Verstovška, Ludvika Tomažiča in Dore Masiča. V znak žalosti so se udeleženci dvignili s svojih sedežev in zaklicali pokojnim bratom: Slava!

Br. načelnik je poročal o tehničnem delu v preteklem poslovnem letu. Omenjal je okrožne, srenjske in odsekovne tehnične tečaje, od katerih so se okrožni primeroma dobro obnesli, srenjski slabše, ker srenjski odbori še niso funkcijonirali. Nedostatki pri tečajih so bili posebno tam, kjer posamezni odbori niso na mestu. Poleg rednega telovadnega učitelja so v zimskem času vršili službo še štirje izredni učitelji.

O tehničnih tekmah je poročal, da je bil letos opaziti velik napredek, dasi so radi strožjega sojenja uspehi manj povoljni kot lansko leto. Podrobno poročilo in uspehe v številkah prinese prihodnja številka Orl. vaditelja. Istotako izide tekem na katoliškem shodu.

O nastopu na katoliškem shodu je poročal sledeče:

Največ posla je imel tehnični odbor s pripravami za nastop Orlov na katoliškem shodu. Zato smo pritegnili še nekaj bratov, ki so nam pri ogromnem delu pomagali. Delo smo si razdelili na 12 referatov. Ker so bili člani tehničnega odbora še pri raznih drugih odborih pripravljalnega odbora za katoliški shod zaposleni, niso mogli vršiti svojih nalog povsem zadovoljivo. Vendar pa je bilo za nastop Orlov dobro

pripravljeno. Okrožjem so predpisali število telovadcev za proste vaje, ki naj jih postavijo. To se je povoljno obneslo ter so se nekatera okrožja častno odrezala. Tudi v bodoče bo treba za velike nastope predpisati število telovadcev. Zakaj če okrožje ne doseže predpisanega števila, se mu skuša vsaj približati. Nekatera okrožja so v tem oziru kar tekmovala med seboj. Prav posebno naj pohvalim Kamniško, Vrhnjsko, Triglavsko, Škofjeloško, Starotrško in Savinjsko okrožje. Kljub temu, da so okrožja, srenje in odseki v veliki večini izvršili svojo dolžnost, ni bil nastop tak, kot smo ga pričakovali. Krivde pa ne pripisujem niti telovadcem niti tehničnemu odboru Orlovске podzveze. Po taki soboti, kot je bil dan pred glavnim nastopom orlovске organizacije, ko je bilo kakor iz škafa, da ni bilo mogoče postaviti niti kamnov v zemlji za markacije niti drugih orientacijskih znamenj, se ne bi upala nastopiti nobena druga telovadna organizacija s takim številom telovadcev, kot je bilo nas. Rečem, da bi kaka druga organizacija pri takih razmerah nastop sploh odpovedala. Bilo nas je 1900 in to samo slovenskih Orlov. Bratje! To je armada, ki dela čast vsakemu slovenskemu Orlu in celi Jugoslaviji. Doslej sploh še ni nastopilo pri kakem nastopu toliko telovadcev iz cele Jugoslavije, kakor je bilo na orlovskem nastopu samo slovenskih Orlov. Glede telovadbe naj omenim samo glavno. Rajalni pohod se ni mogel razviti, ker je bilo preveliko število telovadcev za ta prostor. Radi tega smo rajalni pohod zadnji hip izpremenili, da ni bil popolnoma enak onemu, ki smo ga objavili v Orl. vaditelju. Da je bil prostor za približno eno tretjino premajhen, je najboljši dokaz to, da so morali telovadci zadnjih vrst stati na neobdelani zemlji, ki je segala od Dunajske ceste v Stadion. Proste vaje so bile prav dobro in enotno izvajane. Motile so le krive vrste;

vzrok je ta, ker ni bilo markacij v zemlji. Nasprotno časopisje je pisalo, da so Orli pri javni telovadbi korakali, kakor bi zelje tlačili. Hvala Bogu, da smo imeli kratek korak, in da so vodniki zadrževali kolone, ker bi se sicer ne mogel razviti rajalni pohod v tem prostoru. Nasprotniki so se bali povedati, da je bilo veliko preveč Orlov za ta prostor, zato so zvalili vso krivdo na kvaliteto telovadcev in sposobnost vodstva. Pa je umljivo, ker jih je bolelo, ko so gledali velikansko armado slovenskih Orlov, armado, kakršne do sedaj še ni postavila nobena telovadna organizacija v Jugoslaviji z lastnimi močmi. Zato so kričali kot otrok, ki je tepen, ter se posluževali laži, ki more nam samo koristiti, njim pa škoditi. Mi smo z nastopom članov popolnoma zadovoljni, še bolj pa smo lahko zadovoljni, če pomislimo, pri kakšnih razmerah smo nastopili. Najlepša hvala za vašo požrtvovalnost in trud, ki ste ga imeli. Zahvaljujem se vsakemu telovadcu posebej, ki nam je pripomogel k sijajni orlovski manifestaciji ob katoliškem shodu.

Br. podpredsednik je poročal o organizatoričnih srenjskih tekmah in prireditvah.

Izvršitev organizatoričnih tekem se je izročila okrožjem, katerim je bila naložena s tem prva obremenilna preizkušnja, v koliko so sposobna samostojno izvršiti težjo nalogo in tako razbremeniti delo v centrali. Preizkušnja se je splošno obnesla, posebno če vpoštevamo, da so bile te tekme novost, v katero se bratje niso mogli takoj prvič popolnoma vživeti. Razredovanje uspehov, katero se bo skupno računalo z uspehi pri tehničnih tekmah, je bilo dovolj resno, strogo, in stvarno.

Disciplina okrožij, ki se je kazala v tem, koliko odsekov so spravili k tekmi, je naslednja (nedeljujoči ne štejejo):

Vrhniško okrožje 100%, Krekovo 100%, Starotrško 100%, Šmarskorogaško 100%, Kamniško 91%, Novomeško 87%, Trboveljsko 72,5%, Dijaško 72,5%, Belokranjsko 71%, Ljutomersko 66,5%, Mariborsko 63,5%, Triglavsko 55,5%, Celjsko 54%, Kranjsko 50%, Trebanjsko 50%, Ptujsko 45,5%, Savinjsko 45,5%, Konjiško 45,5%, Ljubljansko 39%, Koroško 20%, Ribniško 0%, Krško 0%, Prekmursko 0%.

Udeležilo se je vsega skupaj 119 odsekov, 86 jih je izostalo, nedeljujoči ne štejejo.

V odsekovni disciplini, ki se kaže v tem, koliko članov so spravili odseki h tekmam, je slika slabša. Udeležili so se člani v Krekovem okrožju s 77%, v Starotrškem s 59%, v Vrhniškem s 53%, v Novomeškem s 50%, v Belokranjskem s 50%, v Šmarskorogaškem s 50%, v Ljutomerskem z 49%, v Dijaškem z 48%, v Trboveljskem z 41%, v Trebanjskem z 41%, v Kamniškem z 39%, v Mariborskem s 37%, v Konjiškem s 36%, v Kranjskem s 30%, v Savinjskem s 30%, v Triglavskem z 28%, v Celjskem z 28%, v Ptujskem z 28%, v Koroškem s 26%, v Ljubljanskem z 22%, v Ribniškem z 0%, v Krškem z 0%, v Prekmurskem z 0%.

Te številke sicer ne povedo vsega, kako je z nad vse važno disciplino v odsekih posameznih okrožij, a povedo mnogo. Kdor hoče razumeti, naj razume.

Glede prireditev je povdarjal poročevalec, da so se pred dvema letoma sprejeti sklepi glede veseljačenja letos ne samo točno — razen par izjem — ampak tudi že z lahkoto in umevanjem izvajali. Orlovske prireditve se bistveno razlikujejo od veselic drugih organizacij in ko bodo te prepotrebne reforme prešle našim članom v meso in kri, se bodo začela dajati navodila, kako vplivati tudi na druge organizacije, v katerih sodelujejo naši člani, da se veseljačenju in popivanju izpodrežejo korenine. — Poročanje o prireditvah se je letos izboljšalo od lanskih 45% na letošnjih 64%.

Število prireditev se je zmanjšalo od lanskih 322 na letošnjih 271.

Po zanimivih poročilih prosvetnega in organizatoričnega referata je poročal br. blagajnik in sicer na podlagi provizoričnega računskega zaključka (od 1. I. 1923 do 26. IX. 1923). Promet izkazuje v tem času 825.903 Din 31 p prejemkov, in 777.799 Din 42 p. izdatkov. Br. blagajnik je posamezne postavke natančno razložil in ugotovil, da je dobil vsak odsek vse, kar je Podzvezi plačal, nazaj in še povrh 268 Din, torej čez 1000 K. To vsoto so pokrili razni dobrotniki. Prej ali slej pa se mora tudi v tem oziru organizacija postaviti na lastne noge.

(Konec prihodnjič).

Vse, kar rečeš, mora biti resnica, ni pa, da bi vse, kar je resnica, tudi povedal.

Delo v preteklem letu.

Odstavki iz poročila predsednika br. dr. Basaja na občnem zboru O. P. 1923.

Zopet je eno leto odplulo v večnost in nalogo, ki nam jo je naložil občni zbor pred letom dni na temle mestu, smo po svojih močeh, kakor ste slišali iz preidóh poročil, z dobro voljo skušali izpolniti v korist organizacije. Pri uvodu predsedniškega poročila moram poudariti, da nam je bila korist organizacije najvišje merilo in da se pri zasledovanju koristi naše organizacije nismo ozirali ne na levo ne na desno, temveč šli ravno in odkrito pot. Radi tega nam je danes kljub pomanjkljivosti, ki jih ima gotovo vsako človeško delo, odgovor lahek in z mirno vestjo vam polagamo račune, da jih pregledate, da zahtevate pojasnil in da jih potem odobrite ali pa zavrnete.

Skušal bom, bratje, podati kratek pregled dela v preteklem letu, kolikor zadeva posamezne panoge orlovske organizacije.

Pariz.

Stiki, ki smo jih v lanskem letu dobili s katoliškimi telovadnimi organizacijami v Brnu, so se letos obnovili na mednarodnih tekmah v Parizu. Sicer je izlet v Pariz finansiral J. O. Z., vendar je tekmovalno vrsto in ostale zastopnike poslala O. P. Vlada nas pri tem ni podpirala. Uspehi, ki jih je naša organizacija dosegla pri svojem tretjem nastopu na mednarodnih tleh, so sijajni in dokaz obenem, kako se je O. P. v teku treh let tehnično dvignila. Še za važnejši pa smatram moralni uspeh, ki ga je pridobila naša organizacija v svetovnem mestu med hrabrim in vzorno organiziranim katoliškim francoskim ljudstvom v pričo zastopnikov drugih katoliških narodov. Žal, da radi gmotnih ovir in pa radi katoliškega shoda doma nismo mogli poslati v Pariz številnejše deputacije, ki bi odgovarjala moči naše organizacije, kakor je to storil češkoslovaški Orel.

Katoliški shod.

Pri petem katoliškem shodu so voditelji orlovstva odlično in požrtvovalno sodelovali pri vseh pripravah, zlasti pa v prosvetnem odseku. Jedro resolucij odseka za narodno prosveto, so baš resolucije o mladinski organizaciji, o orlovstvu. Te resolucije z ene strani ugotavljajo dosedaj izvršeno delo naše organizacije ter njen pomen za prosveto in vzgojo slovenske mladine, na drugi strani pa nam dajejo smernice za bodočnost in vsebujejo obenem glasen poziv slovenski mladini, naj

stopa v orlovske vrste, poziv duhovski in svetni inteligenci pa, naj po možnosti pridno pomaga pri Orlih.

Na dan glavne manifestacije 26. avgusta so bile dolge urejene vrste Orlov in Orlic, ki so s svojo odločnostjo in s svojim številom zadivile tisočero ljudstva zbranega po ulicah in cestah Ljubljane in zadivile še bolj Ljubljano samo, ko je primerjala letošnji orlovski sprevod z lanskim nasprotnikov. Neizbrisna slika, ki jo je nudil Kongresni trg med službo, je slika zbrane orlovske mladine. In kdor je popoldne istega dne gledal telovadni nastop Orlov na Stadionu, kdor je videl to ogromno reko slovenskih fantov, discipliniranih telovadcev, ki se je valila mogočno in nevzdržno v areno Stadiona, ta je tisti trenutek moral občutiti, kakšna moč je disciplinirano orlovstvo. In rečem vam, bratje, če bi ne imeli pokazati nič drugega, če bi vam danes povedali samo o Parizu, o slavnostnem sprevodu katoliškega shoda in o telovadnem nastopu na Stadionu, bi po mojem to moralo zadostovati, da si napravite sodbo o našem delu. Zakaj, kdor dela v organizaciji, ta ve, koliko dela in vztrajnosti je potrebno, da se zberejo, izvezbajo in podvržejo disciplini take vrste mladine.

Organizacija.

Vendar naj mi bo dovoljeno, da se, na kratko seveda, dotaknem še posameznosti zlasti notranjega dela v podrejenih stopnjah organizacije in v centrali sami.

Odseki: Število odsekov je v preteklem letu zrastle za 17. Kljub temu, da smo šli tudi po številu odsekov znatno kvišku, se je vendar teža dela obrnila na poglobitev organizacije. Organizatorično zgrajena centrala je s pomočjo srenj in okrožij skušala spraviti red v poslovanje in upravo, kar se ji je na splošno posrečilo. Odseki so bili stavljeni pred odločitve: ali sodelovati s centralo in utripati z njenim pulzom, ali pa kot suhe veje odpasti. Deloma vsled revizij, deloma vsled statistike in na tej temelječega strogega izterjevanja članarine, deloma pa vsled živega stika na srenjskih in okrožnih svetih, so bili vsi odseki prisiljeni urediti svojo upravo, spraviti vse poslovne knjige v sklad z dejanskim stanjem. Temu se imamo zahvaliti, da mesečne statistike kažejo vsakokratno dejansko stanje in da je v dopisovanje s srenjo, okrožjem in O. P. prišel red in točnost. Kljub temu smo pa vestno

preiskovali, kje so dani pogoji za ustanovitev novega odseka in kjer je le bilo mogoče, smo odsek tudi takoj ustanovili. Prav v tem pogledu je bila pomoč srenj zelo dragocena. Ta prizadevanja se morajo v bodoče še bolj okrepiti tembolj, ker je katoliški shod sklenil pomembno resolucijo: „V vsako župnijo orlovski odsek!“

Opažali smo zlasti pri revizijah, da so tajniki vodili v staležnih knjigah in javljali v statistiki člane, ki so že davno odpadli. To so bili papirnati člani. Vsled zahteve reda in discipline v statistikah in poslovnih knjigah so odseki nehali voditi papirnate

člane, vendar pa kljub temu številu članov v celoti ni padlo, temveč je marsikje še znatno zrastle in imamo slučaje, kjer so odseki radi previsokega števila članov začutili potrebo, da se delijo v dva, n. pr. Št. Vid, Vrhnika. Pri tem položaju mora za nas biti razveseljiva resolucija petega katoliškega shoda, ki se glasi: „Katoliški shod pozivlja krščansko mladino, da v čim večjem številu vstopa v orlovstvo kot najbolj cvetočo prosvetno mladinsko organizacijo in se vstrajno udeležuje življenja v njej.“

Delali smo v preteklem poslovnem letu na poglobitvi in ureditvi organizacije; ka-

Sv. maša na Kongresnem trgu.

toliški shod nam je glasno zaklical: „Bolj na široko!“ Naša dolžnost je, da gremo po naročilu in pod avtoriteto katoliškega shoda v vse župnije, da skušamo pritegniti k temu delu vse duhovsko in svetno izobraženstvo in da zbiramo v orlovskih odsekih vso mladino. To je program dovolj obsežen in težak ne za leto, ampak za leta.

Srenje so se že oživele z organizacijo in so postale potrebna in pomembna stopnja v organizaciji, čeprav obstajajo primeroma kratek čas. S posebnim uspehom so sodelovale pri organizatoričnih tekmah, pa tudi njihove revizije so dosti doprinesle požitvi odsekovnega dela.

Okrožja so bila povečana. To je zahtevala dobra ureditev organizacije, vsled katere je bilo Podzvezo razbremeniti. Razu-

mela so svoj delokrog in mnogi okrožni odbori stoje na višku. Častno so rešila svojo nalogo v tehničnem in organizatoričnem pogledu. Lepo so se izvedle tehnične tekme po okrožjih in rezultati so zadovoljivi. Dobro je napravil tehnični odbor, da je udeležbo telovadcev pri katoliškem shodu in disciplino telovadcev postavil pod kontrolo in odgovornost okrožij. Vsled tega je v veliki meri baš zasluga okrožij, da smo kljub neugodnemu vremenu postavili pri katoliškem shodu na Stadion 1900 telovadcev, s čemer smo dosegli trojni rekord: največje število telovadcev v Sloveniji, največje v Jugoslaviji in najhitrejši napredek v treh letih, namreč od 750 na 1900.

Živ stik, pogoj dobre organizacije, smo skušali doseči zlasti s srenjskimi in o-

krožnimi sveti. Ta živ stik je brez dvoma najvažnejše sredstvo, da se življenje in delavnost centrale prenese potom okrožja in srenje na odseke. Dasi je Podzveza okrožne svete izvršila, se srenjski sveti niso povsod in niso redno vršili. Tu bodo morala okrožja nastopiti z isto strogostjo in doslednostjo, kakor Podzveza glede okrožnih svetov.

Presednik nadalje govori o prireditvah v preteklem letu.

Nato nadaljuje:

Seje so vsakdanji kruh organizacije in ako je Podzveza v preteklem poslovnem letu razvijala toliko živahnost, je to rezultat številnih in zelo plodovitih sej. Nasprotno pa moram ugotavljati, da se odbori v podrejenih stopnjah še premalo zavedajo, kako je za organizacijo ta vsakdanji kruh potreben, in skušajo opraviti delo z enomesečno sejo. To je absolutno premalo in dokler ne boste prišli do rednih tedenskih sej, ne bo organizacija živahna in urejena in ne bo odbor predpisanih nalog izvrševal.

Prosveta.

Prosvetni odbor Podzveze je sicer deloval, toda z izdajo osnutkov za predavanja je prenehal. Manjkalo je moči. Pač pa je poskrbel prosvetni odbor, da se pripravlja temeljita knjiga o orlovstvu s poglavji o vseh perečih vprašanjih naše organizacije in tudi s poglavji o ugovorih proti naši organizaciji. Namenjena je ta knjiga v prvi vrsti izobraženstvu, da se seznanijo z orlovsko organizacijo. Zelo dobro došla pa bo vsem orlovskim delavcem in marsikatero poglavje iz te knjige bo moralo priti na razgovor na fantovskem večeru. Pripravlja se tudi komentar k Zlati knjigi, ki bo šele omogočil, da se bo na fantovskem večeru Zlata knjiga zares z uspehom obdelavala.

Fantovski večeri morajo vzgojno vplivati ne le s svojim programom, temveč zlasti s svojo rednostjo. Zato naj bo geslo: vsak teden fantovski večer redno in neizprosno, obvezen za vse člane. Opustiti se more fantovski večer zares le iz važnih vzrokov.

Iz pravilnega naziranja, da je glasilo jezik organizacije in da je organizacija nema za onega, ki ne čita njenega glasila, je lanski občni zbor sklenil, naj vsak član dobi Mladost brezplačno, naj se pa zato podzvezna članarina poviša. V tem pogledu je naša organizacija prva in že v prvem letu lahko pokaže na lepe uspehe. Dolžnost prosvetnega odbora pa bo skrbeti, da bo Mladost taka, da jo bo vsak Orel tudi čital in da bo imel užitek do tega. V preteklem letu se je Mladost glede na potrebe

mladinske organizacije baš po prizadevanju predsedstva že znatno dvignila in tem zahtevam približala. Letos je prinašala Mladost prvo orlovsko povest našega prijatelja dr. Preglja in gojimo osnovano nado, da jo bo prihodnje leto krasila še lepša povest istega pisatelja.

Ko je nato br. predsednik obširneje poročal še o Orlovskem vaditelju in Orliču, nadaljuje:

Odkar je orlovstvo vzgojna organizacija, smatra treznostno delo za posebno važno nalogo. Največ škodujejo mladini neštevilne bližnje priložnosti za popivanje, ki se nudijo v nebrojnih gostilnah in pri redno s pijančevanjem združenih ljudskih veseljah. Mesto v gostilni in mesto v oštarijski družini se moramo Orli zbirati v domu na fantovskih večerih. Zato so redni fantovski večeri tako važni.

Proti brezumnemu veseljačenju je naša organizacija nastopila že pred dvema letoma in danes lahko trdimo, da je pri nas že prodrla zavest, da je tako veseljačenje nekulturno, sramotno. Orlovska organizacija veselja ni prirejala in kjer so Orli mogli, so jih tudi pri drugih organizacijah odpravili ali vsaj omejili. Radi tega si organizacija lasti zaslug, da je praktično veliko napravila za treznost.

Tehnično delo.

Tehnično delo v organizaciji se je dvignilo. K temu so pripomogli tehnični tečaji. Podzveza se tukaj ni strašila žrtev in je stalno pošiljala okrog svojega telovadnega učitelja, v zimski dobi je imela celo pet telovadnih učiteljev. Revizije so poleg tečajev tudi mnogo koristile, Orlovskega vaditelja smo pa itak že omenjali. Predsedstvo je po izkušnjah prišlo do prepričanja, da je za disciplino v mladinski organizaciji telovadba eno najbolj potrebnih in najbolj uspešnih sredstev. Omenjal sem že pri okrožjih, koliko so s svojim delom pomagala, da se dvigne število telovadcev. Našla so se že okrožja, ki nameravajo v svojem področju sama izvesti tehnične tečaje za srenjske in odsekovne vaditelje.

Disciplina.

Mladinska organizacija bo močna in bo imela pri svojem delu uspehe le, ako temelji na dobri disciplini. V preteklem letu se je prav radi stalnega izpopolnjevanja tehničnega dela in radi izboljšane poslovanja disciplina v naši organizaciji znatno dvignila. Spričo koristi organizacije zlasti spričo potrebe discipline mora vse drugo: osebno mnenje, osebna korist, osebna uža-

ljenost kot malenkostno stopiti v ozadje. Ako je od občnega zbora izvoljeno predsedstvo z dobro voljo in iskreno smatralo gotove ukrene za organizacijo za potrebne, potem se mora temu vsak član podvreči, dobro vedoč, da bo predsedstvo o vseh korakih polagalo račune in da ima zakonita pota in sredstva, ako hoče, da se sliši njegovo mnenje, ne da bi kršil disciplino in rovaril. Tu bi si dovolil citirati iz dr. Krekovega govora, da vidimo, kako je dr. Krek razumeval disciplino. „Pri tej zrelosti duha, ki je že v našem ljudstvu, mora vsaka organizacija in prav posebno mladeniška biti taka, da se v njej tudi najmlajši in najmanjši čutijo enakopravne in enakoveljavne. Svojega načelnika, svoje odbornike pa mora ubogati kot Boga, kajti sami so si jih postavili in večini se mora sleherni ukloniti! V vseh naših društvih mora vladati železna disciplina. Demokracija brez discipline je anarhija. Zato ne trpite nergačev! Ti so najnevarnejši. V naših organizacijah, v našem političnem življenju, povsod velja načelo: Nergači stran!“

Članarina.

Če me vprašate, kaj me med uspehi in pridobitvami naše organizacije v prošlem letu najbolj veseli, Vam rečem: članarina. Ne le, da smo v tem oziru prebili led in smo prvi med vsemi organizacijami ustvarili zadovoljiv aparat in uvedli red, ne le, da z zadovoljstvom lahko pokažemo na ta uspeh onim, ki so nas strašili, da bomo morali odstopiti od svojega načrta ali pa bomo razbili organizacijo, tudi ne radi gmotnega uspeha, ki omogočuje centrali bližati se vedno bolj cilju gospodarske neodvisnosti, ampak radi velikega moralnega pomena, ki ga ima redna mesečna žrtev vsakega člana za dobro stvar, za vzgojno in izobraževalno organizacijo. Naši člani, ki pripadajo najširšim, a najrevnejšim slojem, so pokazali, da znajo ceniti kulturno organizacijo in so kljub revščini premagali splošno nerazumevanje (da ne rečem umazanost), ki še vlada med ljudmi napram organizaciji. Zato smo na ta uspeh upravičeno ponosni. Da bi sorazmerno kakor naši fantje žrtvovali za kulturne svrhe tudi drugi ljudje, potem bi se kulturne organizacije ne imele neprestano boriti z gmotnimi tež-

kočami in potem bi se izvedlo veliko lepih kulturnih načrtov, ki morajo ostati neizpeljani vsled pomanjkanja gmotnih sredstev. Glede članarine mora v bodočem letu ostati načelo: Ne odnehamo, temveč se še izpopolnimo!

Resolucije kat. shoda posebej poudarjajo vzgojo mladine k varčnosti in treznosti. Za obe nalogi hoče orlovska organizacija delovati z zelo praktično napravo: Čebelico. O. P. je s svoje strani že vse storila v preteklem letu, kar je za pripravo potrebno. Naloga je sedaj na odsekih, da jo uvajajo. Pri nekaterih odsekih že deluje, toda uvesti jo moramo brez izjeme pri vseh odsekih. Vodstvo pa poverite vedno le marljivemu Čebelarju. Centralna čebelica bo na ta način lahko zbrala lepe zneske kot obratni kapital za Društveno nabavno zadrugo, katera se mora sedaj posluževati tujega kapitala in plačevati drage obresti.

* * *

Veliko je delo, ki ga vršijo vsi delavci v naši organizaciji: v vseh odborih in pododborih Podzveze, pri okrožjih, srenjah in odsekih. Nič pa bolj ne otežkočuje tega dela, ako se imajo bratje boriti pri tem še z nerazumevanjem v družini, v svoji ožji družbi, najhujše pa je, če jim mečejo polena iz lastnih vrst. Kdor hoče v takih razmerah vztrajati, mora imeti veliko neomajnega krščanskega idealizma, vere v dobro stvar. V mladinski organizaciji mora biti idealizem gonilna sila. Ta idealizem je njiva, iz katere poganjajo močne cvetke požrtvovalnosti, vztrajnosti in prijateljstva.

Da, bratje, zlasti prijateljstva, pravega orlovskega prijateljstva je treba. Ni lahko delo, ki ga je zahtevala v prošlem letu od nas organizacija, ni bilo tudi prijetno. Ali eno je, kar ga je napravilo lahko in prijetno, to je prijateljstvo. Lahko rečem, da je vladalo med vsemi člani predsedstva tako prijateljstvo. S tem prijateljstvom smo mogli zmagovati vse težkoče, in na tem prijateljstvu se moram vsem bratom predsedstva od srca zahvaliti. In če mi je dovoljeno dati le eno direktno za bodoče leto, potem je gotovo ta: Volite v novo predsedstvo take brate, ki si bodo znali biti prijatelji, pa ste izročili vodstvo v dobre roke.

oooO(3)ooo

Kakor cveteti vrtnica, najljubkejša in najprijetnejša cvetica, na trnje-
vem stebelu, tako poganja iz resnega in napornega dela najlepši
duhovni sad, to je notranja zadovoljnost.

10. Konec prednjega, začetek novega poglavja.

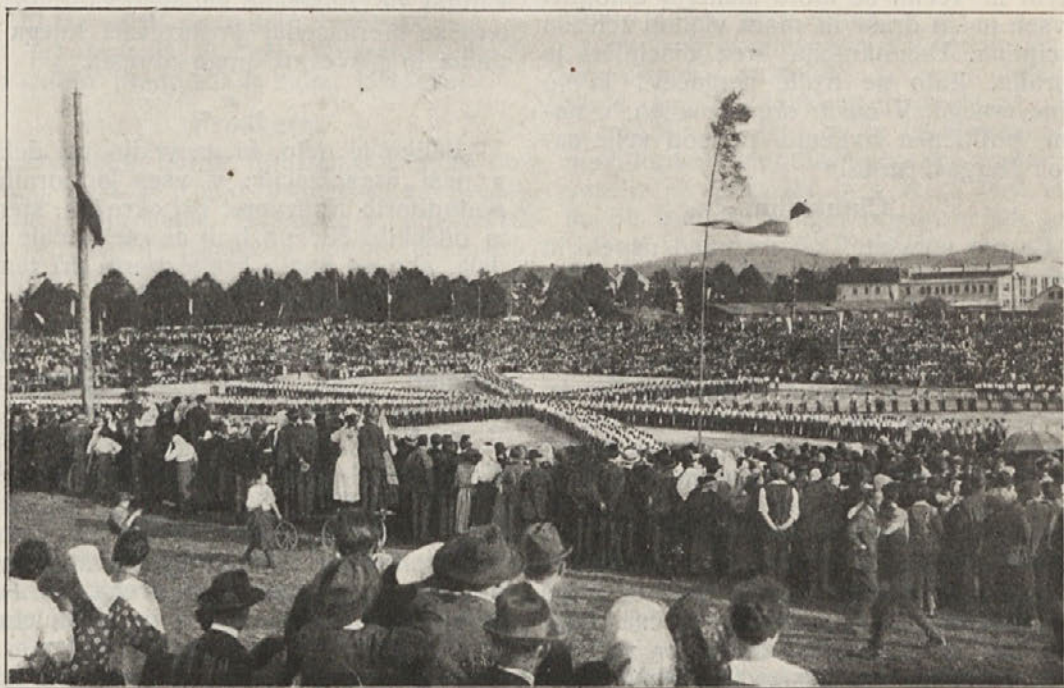
„Gospa“ Amalija je v resnici trpela zaradi Aninega pisma in še isti dan se je oglasila pri Ani Jeranovi, kdo neki da ji je pisal. Prvič se je Ana lagala in rdela od sramu in groze:

„Stric, gospa Amalija, stric.“

„Samo stric?“ je verjela poštarica in v njenih očeh je pomembnost in imenitnost Ane Jeranove trenutno zbledela. Ana pa je bila vesela, da ji še vnaprej ni bilo treba lagati in delati greha. Strica namreč nobenega imela ni. Resnico povedati poštarici,

pa je zopet pomenilo strašno reč. Kriva je bila seveda poštarica. A Ana je bila vendar odprla tuje pismo in ga prebrala. Pa to je ni toliko razburjalo. Razburjalo jo je, kar je bila iz pisma izvedela in česar vedeti ni smela, je vedela po nesrečnem naključju. Nesrečnem? Naključju? „Še vrabec . . .“ verujemo . . .

Pisal pa je pismo Ani Jerajevi neki mestni človek. Nisem ga bral, zato ga ne morem ponoviti. Zadostuj, da je bila vsebina taka, da bi pismo vzelo nesrečni krčmarski lahkoživki še tisto malo dobrega imena, ki ga je imela na vasi.

Rajalni pohod Orlov na Stadionu.

Ana Jeranova je pismo vrgla v ogenj. Nevede čemu pa je prihranila ovitek . . . Naključje? „Še vrabec . . .“ verujemo.

* * *

To se je bilo zgodilo v ponedeljek, ko je bil v bližnjem mestu sejm. Tudi Ana Jerajeva — nadejam se, da je zdaj kljub „gospe“ Amaliji in njeni kratkovidnosti — nihče več ne istoveti z Ano Jeranovo. — Ana Jerajeva je torej tudi šla na sejm.

Deklica je bila nakupila nekaj potrebnih in še več nepotrebnih reči, ogledala si izložbe, izgubila par ur z opravljanjem se za-

čela nato dolgočasiti in ogledovati po znanih in domačih ljudeh. Tedaj je opazila Cirila in mu oddaleč pomignila. A fant se je naredil, kakor da je ne vidi. Bila je užaljena, a ni ji dalo, da ne bi spoznala, odkod neki se njen stari znanec ne misli meniti zanjo. Stopila je za fantom in ga ujela.

„No, kaj me ne vidiš, ko ti dajem znamenja?“ je vprašala.

„Nisem videl,“ je rekel Ciril in hotel iti.

„Čakaj no, ali imaš toliko opravka?“

„Toliko.“

„Pa pojdi, si bom zapomnila,“ je rekla Ana zdaj zares jezna in žalostna. Fantu je zaigral zasmehljiv izraz ob ustih. Rekel je: „Lej Ana, če bi družbo rada, Pavletu bi rekla.“

„Pavletu?“ se je čudovito sprevrgla Ana. „Pavletu Zalaznikovemu, misliš?“

„Menda ga dovolj poznaš.“

„Tebe nisem tako do danes, Ciril,“ je vzdihnila čudovito naravno igraje Ana in premagala fanta.

„No, kaj ni res, da ga štimaš?“ je vzkliknil.

„Ni res!“ je rekla in povescila oko. Nato se je pretvorila v užaljenost. Nenadno se je zavrtela na peti in šla. Tedaj je naravno ugibajoči in opazujoči fant zdvojil in verjel, da je deklico užalil. Ko jo je videl odhajati, ga je obšlo staro genotje ob misli, da je mogel in smel svoj čas sam pogledovati zanjo, ko še ni bilo nobenega Pavla, da bi mu hodil v zelje. Še se je hotelo upreti v njem:

„Takole za nos voditi se pa ne damo. Vse ali pa nič.“

Pa ni zmogla trma. Še nekaj trenutkov je stal Ciril na svojem mestu. Potem pa jo je mahnil skozi ljudi za Ano. Kakor da je vse videla, kako bo, je deklica postala pred izložbenim oknom. Tedaj jo je Ciril došel.

„Ti?“ se je začudila.

„Saj si hotela,“ je rekel.

„Ah, da, Ciril,“ je rekla. „Trudna sem in žejna. Daj, pojdiva kam in sediva.“

„Ali daš za pijačo?“

„Dam, Ciril.“

„No, bomo že videli,“ je odvrnil. Dobro mu je delo, da so ljudje pogledovali po dekletu, ki je bilo lepo. Vstopila sta v krčmo.

„Kaj boš?“ je vprašal fant dekle. „Vino ali pijo?“

„Čukolato,“ se je nasmehnila ljubko.

„Tega ne dajejo v krčmi,“ je rekel.

„Norček,“ je viknila. Čukolato sem rekla, da te vsaj še malo podražim s Pavletom, ti sladki ljubosumnež.“

Smejal se je ž njo:

„Čuk-olata,“ je rekel, „ni neumna ta šala.“

„Ni ne,“ je rekla, „neumen si ti, ki si mislil, da gledam za Pavletom.“

„Saj si res,“ je dejal. „Prekletu ljubez-niva si ž njim.“

Smejala se je vedro in dejala:

„Če bi ti vedel, zakaj.“

„Zakaj?“ je osupnil.

„Zakaj?“ ga je oponesla. „Oh, vi fanti. Nič ni z vami. Ali nič ne vidiš, kako se pripravljajo Orli za tisti shod na Brezjah.“

Skaziti bi ga jim bilo treba. Pavle vlači prapor. Pa vi fantje ste zanič.“

„Pojdi, naj imajo svoje veselje,“ je ugovarjal fant. „Kako pa neki bi tudi to šlo? Tak shod skaziti.“

„Vsaj našim v Podgorju.“

„Pusti jih!“

„Vidiš,“ je dejala prevejanka snujoč svojo zvijačo, kako bi Cirila popolnoma preverila, da ji pri njeni prijaznosti s Pavletom ni za nič drugega nego za bojni načrt proti Orlom. „Vidiš, tak si. Jaz pa mislim, kaj deš, kaj neki sem se zmislila?“

„Ne vem in me tudi malo briga,“ je odvrnil fant. „S Pavletom sva se tak pobotala.“

„Povem ti,“ je rekla ona dasi rahlo užaljena, povsem vedro:

„Če pojdejo na Brezje, iti bodo morali brez prapora.“

„Oho,“ je zategnil zdaj Ciril zares začudeno.

„Da,“ je šepnila deklica, „a molči. Ti edini veš. Povedala bi ti bila vso komedijo pozneje, a ker si tako nepočakan, pa še ljubosumiš, jo koj izvej.“

Fant je bil vrgel nekaj čas vina vase. Ogrel se je:

„Anica, srčkana si pa.“

„Ali sem?“

„Si. Če si zame!“

„Zate, Ciril.“

„No pa,“ je dejal tedaj vedro fant. „To bo dobra šala, le kako misliš s praporom?“

„Vse izveš, ko bo čas,“ je odvrnila deklica. Odprla je tudi že usta, da bi povedala pravi povod, čemu ji je na tem, da bi bili Orli v Podgorju osramočeni. Pravi čas pa se je spomnila, da Cirilu, ki je ljubosumen na Pavla, vendar ne gre praviti, da je vso stvar uganila zaradi Jeranove Ane. Zaradi Ane, ki tudi misli na Pavleta, pa bi nikoli več za njim ne pogledala, če bi prapor izdal, ki je nanj prisegel . . .

* * *

Življenje je dolgočasno. Zato je le sreča, da so vsaj v vsaki povesti, pa četudi strašno resnični, naključja, ki drugače zapletajo in razpletajo potek dogodkov, kakor bi to v naprej znal in vedel hladni človeški razum. Tako naključje je torej bilo, da je sedel prav blizu Cirila in Jerajeve Ane — Zalaznikov „stric,“ tisti mirni in nepoznani novi gost in prijatelj starega Zalaznika. Zalaznikov „stric“ je vse slišal, kaj sta govorila Ciril in Ana. Potuhnil se je sam vase, močil tiho kruh v rdeče vino in obračal obraz trdovratno vstran na steno, kjer je visela čudna slika: dva kmeta

sta vlekla kravo vsak na svojo stran, prvi za motvoz naprej, drugi za rep na nazaj. Dva gospoda v frakih sta medtem kravo pridno molzla. Stric je bil mimo svojega poslušanja doumel, da predstavlja slika kmetiške pravdarje in je bil svojega doumetja očitno vesel, zakaj nenadno je dvignil kozarec in ga izpraznil na mah, se ozrl in še pravočasno ujel z očmi odhajajočega Cirila in Ano. Potem se je ozrl ob sebi in spazil moža, ki je bil tudi pogledal za onima.

„Kakšna skrivnost,“ je dejal stric, „ali ju kaj poznate, oče?“

„Poznam,“ je odvrnil mož, „iz Podgorja

sta. Pa prida videti nista, če bi ju po govoru sodil.“

„Mladina,“ je menil „stric“, plačal in šel. Šel je naravnost domov in peš. Stari Zalaznik ga je težko čakal za zdravila, katera mu je bil „stric“ obljubil najti in kupiti. In kupil je bil in našel, kakor je povedal in obljubil. Vso pot domov pa je premišljal mlada dva in tisto, kar sta se bila dogovorila glede prapora in Pavleta.

„Prapor naj imata,“ je menil starček, „našega Pavleta pa ne bomo dali.“

„Pavleta pa ne!“

Zalaznikov „stric“ ni bil Orel. Zato mu odpustimo krivo vero . . . (Dalje).

○○○○○○○○

K. V.

Dihalni organi in dihanje.

(Konec.)

Pljuča vadimo

1. splošno pri vsaki vrsti telesnih vaj, ki ima namen krepiti in uriti vse organe človeškega telesa;

2. da kolikor mogoče izravnamo in odstranimo bolezenska nagnjenja in slabosti v dihalnem traktu; pa naj bodo te prirojene ali vsled napačne telesne vzgoje v mladosti pridobljene ali privzgojene.

3. da ozdravimo že obstoječe bolezni dihal ali da odstranimo njihove posledice.

Različnost slučaja zahteva različnih vaj. Zavedajmo se splošnega pravila, da uporaba krepki organe, kar velja zlasti za pljuča. Nezadostno, preslabotno delovanje je že priprava za obolenje organa; škodujejo pa tudi prehude zahteve, ki jih stavimo na posamezne organe. Zlata sreda je najboljša pot.

Pljučna gimnastika hoče doseči v prvi vrsti sledeče:

1. krepitev pravih dihalnih mišic, trebušne prepone in medrebrnih mišic.

2. Krepitev pomožnih dihalnih mišic, ki učinkujejo na prsni koš od vratnega, prsnega, ledičnega dela hrbtenice, od ogrodja pleč in lehti.

Pomožne mišice postanejo močnejše; dobimo lepo telesno držanje; lepa, pokončna drža in napete, močne mišice skrbijo, da jih prsni koš dviguje, zlasti važno za tiste, ki jim prsni koš visi navzdol vsled slabih mišic in ki imajo ozka in ploščata prsa.

3. Zvišanje prožnosti pljuč in prsnega koša, enaka uporaba in razvoj vseh pljučnih delov.

Razširjenje votline prsnega koša in s tem trajno posvečanje vsebine pljuč.

Veliko naštetega dosežemo s hotnim izpreminjanjem dihanja. Stojimo v temeljni postavi, roki v boku in pesti. V tej stoji izvajamo hitro globoko dihanje v enakomernem ritmu. Potem skrajšamo vdih in podaljšamo izdih, zadržimo sapo. Dihamo suhoma; mogoče so pa še druge kombinacije.

Hitrostne in zlasti trajajoče, vztrajnostne vaje pridejo tu v poštev. Ta način pljučne gimnastike zasluži v telesni vzgoji naše mladine najvažnejše mesto. Hotne vaje nikoli ne morejo zvišati obsega dihanja tako kot nehotne.

Če rabimo za navaden izprehod srednjo moč pljuč in srca in če rabimo pri telesnem počitku le sedmi del pljučne površine in pri lahkem gibanju le malo povečamo to pljučno delo, tako večjih naporov pri vztrajnostnih in hitrostnih vajah ne moremo izvršiti in prinesiti brez vajenih dihal. Treba je, da večkrat pridejo do uporabe tudi tisti deli pljuč, ki so navadno le malo rabljeni. Zato je prav, da jih od časa do časa stavimo v delovanje, da jih ohranimo delovanja zmožne. Najboljša muskulatura nog ni zadostna za daljša in zelo hiter tek, če pljuča ne zmaguejo; tečemo več s pljuči (in s srcem) kot z nogami.

Zdrava, močna pljuča so velika odporna sila proti pljučnim boleznim. Če pa izbruhnejo, jih bodo utrjena pljuča hitreje in bolje prenesla. Pljučne konice, ki se manj rabijo, izgubijo prožnost, dobivajo manj krvi. Tukaj še najlažje vgnezdijo bacili tuberkuloze.

Če se vprašamo, katera vrsta vaj je za pljuča doraščajoče mladine najboljša in najbolj naravna, so to gotovo hitrostne vaje v prosti naravi. Prsni koš se širi na vse strani, vsi deli pljuč stopijo v akcijo. Zlasti

je pripraven za mladino tek, v nobeni življenski starosti ne prenesemo teka tako lahko kot v mladosti. Zato pa naj se nudijo malim igre na prostem, tekalne igre in igre z žogo. V otroku je tista nepokojnost in veselje do letanja in skakanja; ne mu jemati tega! Saj otrok samjenja, ko čuti, da ima dovolj. Čez nekaj trenutkov so pa pljuča že spet dobra in igra se začne iznova.

○○○○○○○○

Dr. Vinko Šarabon.

Etna.

Avgusta meseca pred desetimi leti, leta 1913. so stali trije Slovenci na najvišjem robu Etna: dr. Debevc, Gjud in jaz. Imeli smo prej večjo družbo, v Neapolu smo se razšli, na Sicilijo smo šli samo še mi trije. Že ko sem odhajal iz Ljubljane, sem bil trdno namenjen, iti na Etno, najvišji evropski ognjenik, 3300 metrov visok (torej znatno višja gora kot Triglav). Potovalne knjige pravijo, da je najboljši čas od julija do srede oktobra. Čas je bil torej pravi. Potem pa glej na dim, ki gre iz najvišjega žrela Etna; če se vali po gori dol in ga zanaša veter zdaj sem, zdaj tja, tedaj ne hodi gor. Če se pa dviga dim več dni zapored naravnost proti nebu, lahko računaš na najlepšo turo in tedaj poskusi. Tako je bilo tudi takrat. Že ko smo se peljali po Siciliji, iz Palerma v Katanio, smo ga imeli ves čas pred očmi, tega orjaka, saj je še 1300 metrov višji kakor vsaka druga vzvišina na Siciliji. In sam stoji in neposredno iz morja se dviga. Ko smo ga zagledali prvič iz vlaka ven, so vsi potniki z nekim nemim občudovanjem in nekako tiho pobožnostjo umolknili in vse je gledalo tja na njegov vrh, pozlačen od solnca; pozlačen je bil tudi steber dima, dvigajoč se v sinje nebo. Ostrmeli smo tudi mi, videli smo in vedeli, da nas čaka užitek, ki mu je težko najti primere.

Slišal si edinole vzklike: il Monte ali Mongibello — gora; s tem kratkim izrazom ga nazivajo domačini in to nam pove vse. Samo Etna je gora, ki ji zadostuje to ime, vsem drugim moramo pridejati še drugo označbo. Beseda Etna sama je fejniška in pomeni „žareč dimnik“. Italijani pravijo: Etna je visok, ne visoka, kakor mi. Navadili smo se pa na zadnjo označbo in bo to navado težko iztrebiti.

Iz Katanie smo šli na vse zgodaj v Nicolosi, izhodišče za turo na Etno. Nicolosi leži že 700 metrov visoko in je oddaljen od Katanie 14 kilometrov v smeri proti severozahodu. Korakali smo med sa-

Od 10. leta naj bi se začela sistematična gojitev teka, ki se naj počasi stopnjuje čez 12—15 minut. Naraščaj ven v naravo, tam je njegovo veselje in življenje.

O pljučih dovolj. Važen organ so in precej občutljiv, skrbimo zanje vestno, podaljšali in ustvarili si bomo zdravo življenje v svojo in naroda korist.

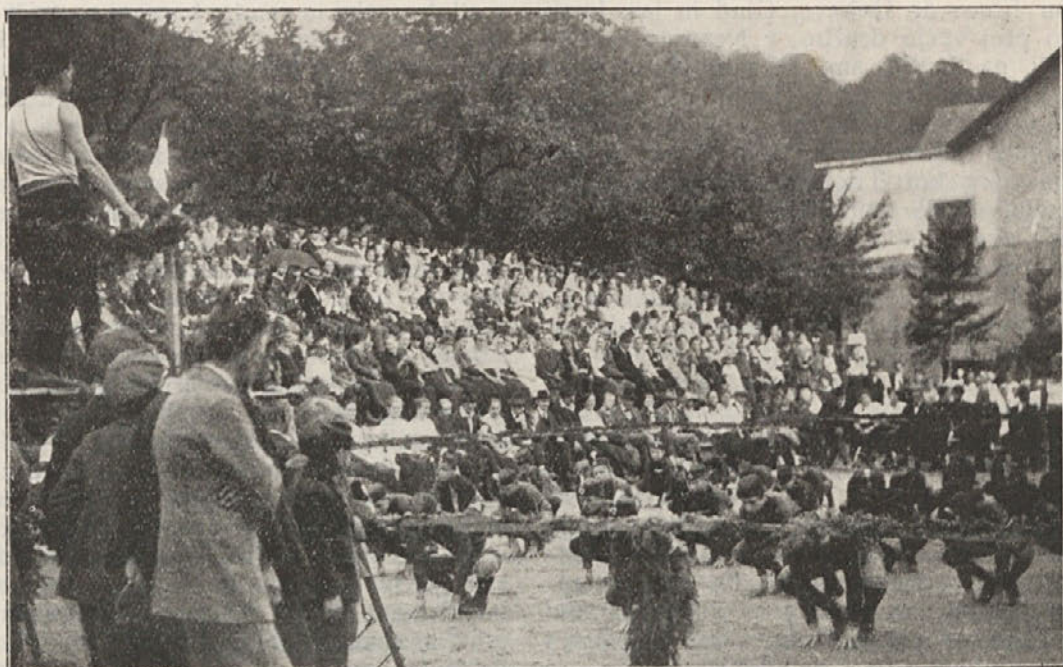
mimi vrtovi in gaji in gledali smo in občudovali. Pred nami Etna, igrajoč se s solčno svetlobo; sivi in vendar barvani so griči nekdanje lave, sedaj mrtvi in mrzli. Ni je bolj čudovite in bolj nepopisne pokrajine, kakor je okolica Etna: med gorečimi in mučnimi objemi lave, med otrplim kamenjem, ki je včasih mehko kakor moka in se pri vsakem koraku zapraši in se čudno svetli, tukaj vmes se je uleglo blagoslovljeno in neizmerno bogato izobilje cvetenja in uspevanja. Sadeži, težki od soka in veliki, sadeži v vseh vrtovih, žitna polja, podobna težkemu jezeru zlata, polja in kras vrtov vsepovsod. Vse to iz davečega in morečega toka lave! Smrt in življenje, uspevanje in poguba, drugo poleg drugega, drugo med drugim! Gaji oljke te spremljajo milje daleč, rajske žetve čakajo pridnega domačina, sadno drevje, ognjene oranže in bleščeče citrone, murve in fige čakajo, da se utrujeni popotnik okrepča z njimi. Nepopisen zvok in dežela sanj je ta pokrajina, pa najsi prideš sem od Messine ali od Katanie, od Sirakuz ali od Palerma. Nad vsemi temi čudeži pa drhtenje orjaka.

To je Etna, ne gor, temveč pokrajina; saj napraviš iz njene mase lahko trideset Vezuvov; in 145 kilometrov meri Etnin obseg v podnožju, pokriva pa Etna 1200 km², sedmino sedanje Kranjske ali pa nekdanje Primorske. Ko sem korakal med temi cvetočimi gaji in opojnim vonjem, sem se spomnil na vse, kar sem bral o tej gori, na vse dobrote, ki jih daje v zvezi z milim podnebjem domačinom preperela lava, na vse gorje, ki jih pozročajo izbruhi na pobočjih orjaka. Kajti Etna ni Vezuv; ta ima eno samo žrelo, na pobočju Etna se pa odpira zemlja sedaj tukaj, sedaj tam; lava pritiska na skorjo zemlje iz notranjosti ven, in kjer je skorja slabša, tam jo prodre in se vali navzdol, noseč v sebi pogibelj in grozo in strah. Tam pa, kjer je privrela na dan, nastane navadno kakšen pepelnat in s kamenjem pomešan stožec — stransko

žrelo — včasih samo par metrov visok, včasih pa 200 do 400 metrov se nad okoličje dvigajoč. Takih stožcev štejejo nad 900; letos, ko je bil na severni strani v juniju nov izbruh, jih je nastalo zopet pet. V skorji nastanejo včasih cele razpoke slabšega odpora in na njih so nanizani taki stožci. Tako je pri drugih večjih vulkanih. Nad vsemi stožci Etne pa kraljuje srednji stožec, 3300 metrov visok. In če kdo pravi, da gre na Etno ali da je bil na Etnei, misli zmeraj na ta veličastni srednji stožec.

O vzrokih izbruhov je več razlag. Najbolj navadna je bila ta, da sili stopljena snov iz notranjosti zemlje ven; imenujemo

jo magma; ko pride na dan, jo imenujemo lava. Kakor je pač gora nagnjena, bolj ali manj strma, takšna je hitrost tekoče lave in tudi oblika, bodisi v podobi hitrih tokov ali pa na široko se razprostirajočih poljan. V bližini glavnega stožca Etne so opazovali lavo s hitrostjo 4 do 7 kilometrov na uro; tam je strmina zelo velika. Pozneje je hitrost seveda zmeraj manjša, navadno 10 do 60 metrov na uro, pa tudi do 500 in še več. Letošnja lava se je valila kot 10 metrov visok potok v skupni fronti dveh kilometrov po gori navzdol s hitrostjo 250 metrov na uro, pokončujoč gozde, vinograde, vrtove oranž in oljkove gaje; semintja je

Orlovsko letno telovadišče v Trbovljah.

pa znašala hitrost do 670 metrov na uro. Večinoma se vali lava po gori dol kakor kakšno vlačno testo, zavijajoč se neprestano v omote in povzročujoč velik hršč. Dolžina tokov je navadno 10 do 15 kilometrov; tako tudi letos 15 kilometrov. Včasih je tudi večja; tako je leta 1669 dosegel tok dolžino 30 kilometrov, je prišel do Katanie, razrušil na potu dvanajst krajev in del Katanie ter se še na več sto metrov daleč valil v morje, kjer je nastal silovit boj med ognjem in vodo. Vsega skupaj je pokrila lava 50 km². Seveda je pa trajal tedanji izbruh tri mesece in pol. Na koncu je tok širok navadno en kilometer do dveh.

Grozljiv je pogled ponoči, če se bližamo tekoči lavi. Njena temperatura je nad 1000

stopinj Celzija in žarenje je seveda tako močno, da se ji ne moremo popolnoma približati. Lahko ji pridemo do 10 metrov blizu, naprej pa ne gre. Ker se pa lava kmalu strdi, se pokrije s temno skorjo, skoz koje razpoke vidimo žarečo notranjost. Ker se strjene grude kmalu ohladijo, lahko korakamo celo po tekočem toku, seveda moramo biti previdni; če pa vtaknemo v kakšno razpoko palico, se takoj vname.

Prišli smo skozi neko majhno mesto, razgovarjajoč se o zgodovini teh krajev; mesto me je čisto spominjalo na zgodovinsko mesto Pompeji, ki sem ga videl par dni prej. Prav tako je moralo biti prej v Pompejih, isti ljudje, ista zabava, iste strasti in ista ljubezen. Srečevali so nas

Sicilijanci, bodisi na onih znanih s pestrimi barvami poslikanih vozovih, bodisi na konju ali muli. Peš ni šel nihče, peš smo šli samo mi trije. V južni Italiji je sramotno hoditi peš, vsak se vozi ali jaha, pa najsi zlomi ubogemu živinčetu hrbet. Seveda se za prezirljive poglede nismo dosti zmenili; bolj za okusno in sočno sadje, ki so ga vozile kmetice na trg. Začelo je postajati vroče. Pomisli, meseca avgusta, cesta pa narejena iz lavinih klad! Potem bo že vroče! Pred nami, zadaj za Nicololosi, sta dvigala glavo „brata“, kakor ju ljudstvo imenuje, Monti neri — rdeči gori, kakor je ime v knjižgah; nastali sta ti dve gori pri že omenjenem izbruhu leta 1669.

Kako pa je pri izbruhih? Večinoma se naznanjajo z znamenji, ki jih domačini dobro poznajo. Votlo grmenje in bobnenje, ropotanje in žvenketanje te pouči, da se nekaj bliža; zemlja se trese in s strahom gledajo ljudje, kje bo bruhalo in odkod bo prišlo. Potem pa počí, zemlja se odpre, ulije se lava, včasih pa letijo lavine klade tudi po zraku okoli do 400 metrov visoko; lavi sledi prhka tvarina, ki jo treščijo podzemске sile v trdi ali mehki obliki v zrak, cele klade, potem manjše „bombe“, kakor jim pravijo, nato še manjši „lapilli“, potem pa pesek in pepel. Tok zraka zanese najlažje delce do 30 kilometrov visoko. Oblaki

pare, dvigajoče se iz žrela, postanejo črni, in večkrat vidimo, kako se oblikujejo v lepo velikansko pinjo. Iz te pinje dežuje včasih po več dni pepel; zmešan z vodo tvori one blatne tokove, ki se valijo v dolino. Vsi ti prhki deli so navadno mnogo obsežnejši kakor lava sama, oni so zasuli mesta Herculaneum, Pompeji in Stabiae. Etna jih ne proizvaja toliko kot Vezuv, glavna njena sila je v lavi. Gredo pa ti drobni delci jako daleč; veter je zanesel pepel Vezuva na primer do Carigrada in do Vzhodnega morja na severu Evrope, pepel Islandije je prišel v Stockholm, 1900 kilometrov daleč; ob izbruhu Krakatao — med Javo in Sumatro — leta 1883 so pa napravili najfinejši pepelni delci potovanje po vsej zemlji naokoli! Včasih vidimo ob izbruhu ogenj na nebu; to pride od žareče lave v žrelu, ki se zrcali v oblakih. Da so občutki tem prijetnejši, se pri vsakem izbruhu še bliska in grmi. O letošnjem izbruhu pripovedujejo, da se je začel po noči, oznanjen po podzemskem bobnenju in silnih razpokih. Zjutraj je bila vsa grmada Etne globoko dol v dimu, preprežem z rdečimi žarki, in neprestanimi bliski. Ko se je oblak razdelil, so videli pet novih žrel, ki so z največjo silo bljuvala silne žareče mase lave.

○○○○○○○○

Vojaško pismo.

Kotor, 3. IX. 1923.

Dovolite mi nekoliko prostora v vaši „Mladosti“, čeprav na zadnji strani. Namenil sem se nekoliko vrstic poslati, v katerih opisujem nekaj dogodkov iz našega vojaškega življenja.

Odsek nam dopisuje, a bolj poredko, pa takrat nekoliko več. Po dolgem času sem dobil tudi dve številki „Mladosti“, katerih sem bil zelo vesel jaz in drugi bratje Orli. Le prehitro smo jih prečitali. Komaj bi bilo, da bi dobili vsak dan novo. Naš odsek D. M. Polje je poslal osem Orlov v vojaško službovanje. Razkropljeni smo precej daleč, dva sva v Kotorju, dva v Belgradu, eden v Šibeniku, vsi po 12 mesecev. Dva sta pri pionirskem oddelku in sicer eden v Ptuj, drugi nekje v Macedoniji po 18 mesecev. Eden je pa pri topničarjih v Zaječarju za dve leti. Tako so nas razkropili križem svet. Pa pride zopet dan, ko bomo rešeni vojaštva in se vrnemo veseli v svojo domovino in v

svoja stara gnezda med brate, koder bomo nadaljevali svoje prejšnje delo.

Življenje imamo res kakor pravi orli v sivih skalah. (Smo na straži na več krajih na meji Črne gore v gorovju Lovčena). Tu kraljujemo s pravimi orli.

Orlov je pri naši četi še precej lepo število. Spoznali smo se v nekaj dneh, največ po orlovskem koledarčku, nekateri pa so imeli tudi Mladost pri sebi. Dokler smo bili še v gnezdú (v kasarni), nam je hitro potekel čas. Kakor hitro smo bili kaj prosti, takoj smo se zbrali v kakšni sobi in si pripovedovali ene in druge stvari o društvenem življenju in o izletih.

Je pa tudi precej takih fantov, kateri še niso v orlovskih vrstah, pa si želijo, da bi kmalu tudi prišli v naše vrste, (so iz takih krajev, kjer še nimajo odsekov, imajo samo izobraževalna društva).

Brez Sokolov pa naša četa ni. Mislim, da so samo trije, kateri so se dosedaj izdali. (Zdi se mi, da se ne upajo se izdati, ker so takoj v začetku videli, da je nas

skoro celo četrť čete, ki smo ene misli, okrog 25).

Ljudstva je tukaj menda več pravoslavne-
nega kakor katoliškega. To se vidi takoj
na tem, ko v nedeljah in na katoliške
praznike prav tako vsi delajo kakor ob
delavnikih. Vidi se pa tudi na tem, ko je
cerkev skoro prazna. V cerkvi pa sem
zopet doživel nekaj neprijetnega. Iz žepa
vzamem mašno knjižico. Komaj jo odprem,
že me zapazi kaplar in mi reče, da moram
spraviti knjižico v žep, češ, da je to za
stare babe in pa za civiliste, za vojaka pa
da to ni. Jaz pravim, da ne. Reče mi še
parkrat bolj z grdo, jaz pa bolj odločno
vsakokrat rečem ne. Ako bi me naznanil,
bi šel gotovo za nekaj dni v luknjo.

Dalmacija je obmorska dežela. Morje
je zelo globoko. Ako nisi dober plavač,
se ni treba podati vanj, ako si hočeš ohrani-
ti življenje. Mi pa plavamo v valovih
zemeljskega življenja. Tu je pa veliko to-
varišev, kateri plavajo v strašnih valovih.
Ti valovi so srbsko-hrvaške kletvine, kvan-
tanje in psovke. Reši se samo tisti iz teh
strašnih valov, kateri je dober in siguren

plavač in trdno opasan z rešilnim pasom,
ki si ga je že pripel pred odhodom v vo-
jaško službovanje v tujino na fantovskih
sestankih in večerih med brati, kateri imajo
med seboj voditelje-duhovnike. Kdor ni
dobro podkovan v vseh stvareh, je gotovo
izgubljen. Kakor sem videl tukajšnje brate
Orle, se še precej dobro držijo in prema-
gujejo sami sebe. Vidi se takoj: kdor ni
Orel, so ga že potegnili ti strašni valovi
za seboj, sedaj pa blodi in tone v njih
vsak dan bolj in bolj, ker rešitev iz takih
valov je težka. Zelo težki bodo še dnevi,
katere bomo morali še živeti ob teh va-
lovih. Bog živi!

Mislim, da bode zadostovalo za prvi pot.
Jaz nisem nikak pisatelj, zato mislim, da
je dobro spisan, sem priprost kmetski sin.

Vsem bratom, kateri morajo odriniti
v vojaško službo, priporočam, da naj se
vsemu, kar je najbolj potrebno, priučijo,
posebno pa premagovanja.

Vsem bratom in sestram pa pošiljamo
mnogo pozdravov Orli-vojaki od 13. peš.
puka, kateri služimo v Kotorju. Bog živi!

ORLOVSKI POROČEVALEC

15 letnica mariborskega Orla. Dne 6.
in 7. oktobra je mariborski Orel nad vse slovesno
proslavil petnajstnico svojega obstoja. Ob tej pri-
liki je izšla slavnostna številka mariborske „Straže“,
ki je prinesla celo vrsto res lepih, globokih in to-
plih člankov o orlovstvu. Vsakemu prijatelju orlovstva
postane toplo ob čitanju teh sestavkov, ko vidi,
kako orlovstvo v življenju in razvoju slovenkega
ljudstva dobiva vedno večji pomen, kako se oči
vseh, ki na eni strani z veliko žalostjo v srcu gle-
dajo na nekatere pogubonosne in nevarne zablode
v slovenskem ljudstvu, na drugi strani pa se s hre-
penenjem ozirajo po rešitelju, vedno bolj upirajo
v Orla. Zakaj ta mladostna moč, ki kipi iz njega,
vsa prekrvašena z večnostnimi nečeli, budi upravi-
čeno nado, da bo Orel polagoma vzgojil nov, svež
slovenski rod. O ko bi vsi, ki imajo še gorko lju-
bezen do lastnega naroda in njegove bodočnosti,
pritegnili s svojim delom in svojim znanjem, zakaj
— žetev je velika, delavcev pa malo. — Članki,
ki jih je prinesla Straža, so sledeči: Našim Orlom

v okvir, spisal prevzv. škof lavantinski, dr. Andrej
Karin. Za ta sestavek je orlovstvo prav posebno
hvaležno, ker kaže, kako velikega prijatelja je do-
bilo orlovstvo v novem lavantinskem vladiku. —
Naslednji sestavek — globoko programatičen in
katoliški v najbolj pravem pomenu besede —
„Cilji in pota slovenskega Orla,“ je napisal naš
prijatelj, pisatelj „Zlate knjige“ Franc Tersegav. —
Vseučiliški profesor dr. Matija Stavič je napisal
sestavek: Orel — dejanski katoličan, prof. dr. Fran
Kovačič: „Duh gospoduj!“, Marko Kranjc: „Orel,
družina in občina, dr. Karel Capuder: „Orel in
slovenstvo“, dr. Jos. Jeraj: „Novo orlovsko ob-
čestvo“, Roman Bendé: Orel, fant s fare“. — S
temi članki je orlovska programatična literatura,
katere v zadnjih letih tako brdsko pogrešamo, zo-
pet oživela in upajmo, da ne bo več zamrla. —
Mariborskemu Orlu pa, ki ima posebno apostolsko
nalogo, da na naši severni narodni meji budi in
goji orlovstvo in tvori njega duševno jedro in
močno oporo, želimo: Krepeko na pot!

IZ KRAJA V KRAJ

Trbovlje. Ako tujec sliši ime Trbovlje, ga kar
mraz spreleti. Saj je znana prislovica, da „h...
Zagorje trese, Trbovlje pa že nese.“ Res je, da so
Trbovlje gnezdo duševnih propalic, pa tudi dosti
poštenih ljudi, poštenih in veselih fantov se najde
v tem tako razvpitem kraju. Zato je pa tudi „Orel“
takož zbral tista mlada, še nepokvarjena srca in jih že
16 let vodi po poti poštenosti. Nekoliko več ko-
rajše in veselja do dela bi morali pokazati, pa bi
orlovski odsek v Trbovljah bil lahko eden izmed

prvih. To je pokazala zlasti letošnja odsekovna
prireditve, dne 2. sept., pri kateri je nastopilo 24
članov in 38 naraščaja. Tudi „Orlice“ in gojenke
so sodelovale. Nastopil je samo domač odsek s
skoro preobsežnim sporedom (trajal je nastop nad
2 uri). Dober je bil nastop, a kakor rečeno, opazilo
se je, da je bil premalo treniran; to samo radi-
tega, ker manjka fantom veselja do vztrajnega dela.
Dobro kritje pri prostih vajah, več gotovosti in
elegance pri orodni vrsti bi prinesli baš resnejša

vaja in vsaj en mesec trajajoča redna vežba sestavljenih orodnih vaj. Bratje telovadci, videli ste veliko zanimanje ljudstva za orlovsko delo v Trbovljah. (Prireditelj je bila v času stavke najbolj obiskana izmed vseh prireditelj). Pazite, da boste svoj ugled in pa zlasti ugled orlovске organizacije sploh z vestnejšim delom vedno bolj dvigali. Imate „Dom“, imate orodje, imate novo letno telovadišče, ki ste ga dogradili večinoma s svojo in prijateljev orlovstva požrtvovalnostjo, porabite vse moči za velik razmah orlov. misli v Trbovljah. Bog živi! T. K.

Črna. Dne 2. sept. je tukajšnji orlovski naraščaj prvič priredil akademijo pod vodstvom brata predsednika v dvorani izobraževalnega društva. Spored je obsegal 10 točk (govor, deklamacija, igra „Orlič in drugi ptiči“, naraščajska vaja za l. 1922. in 1923. ter več pevskih točk) se je izvajalo gladko. Splošen vtis je bil jako dober, čeprav posameznosti niso bile brez napake. Posebno prihod in odhod po telovadbi je malo šepal, kar je pa v veliki meri kriv premajhen oder. Proste vaje so bile izvajane s precejšnjo dovršnostjo, le malo v prehitrem tempu so se vrstile. Odlikovali so se pa posebno deklamatorji, ki so res s pravo orlovsko samozavestjo nastopili. Občinstvo jim je burno ploskalo. Med posameznimi odnosi je igral tamburaški zbor iz Prevalj. — Minula akademija je pokazala navdušenost naših malih za orlovsko organizacijo in orlovске ideale. Bratu vadiatelju pa kličem: Le vztrajno se drži začrtane poti; ne vsraši se raznih ovir in zaprek in vzgoji nam boš hrabro četo značajnih Orlov-bojnikov za večno resnico in srečo domovine. Bog živi!

Erman & Arhar

mizarstvo

Št. Vid nad Ljubljano 4

Priporočava se za vsakovrstna stavbna in pohištvena dela.

Načrti, proračuni brezplačno.

Stalna zaloga pohištva.

Cene nizke.

Postrežba točna.

Naročajte naše časopise:

„Slovenec“ „Domoljub“ „Bogoljub“

najboljši slovenski dnevnik.
Mesečna naročnina Din 12.—

najbolj razširjen slovenski
tednik. Polletna naročnina
Din 12.—

prvi slov. nabožni mesečnik,
glasilo Marijinih družb. Pol-
letna naročnina Din 7.—

Naslov za naročila:

Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6.

Denar meče proč

vsak član I. delavskega konzumnega društva, ki hodi kupovat potrebno blago za obleko drugam in pozabi, da ima njegova lastna zadruga izbero dobrega in cenega blaga. V lastni zadrugi boš vedno in najceneje postrežen.

Svoji k svojim!

Orli, orlice podučite v tem smislu tudi svoje prijatelje.

Orli!

Zavarujte svoje življenje, poslopja in premičnine le pri

**Vzajemni zavarovalnici
v Ljubljani Dunajska c. 17**

**PODRUŽNICE: Celje, Breg 33;
Zagreb, Pejačevićev trg 15; Sarajevo, Vrbanja ulica 4.**

„Mladost“, glasilo Orlovske Podzveze v Ljubljani, izhaja 1. v mesecu. — List izdaja konzorcij „Mladosti“ v Ljubljani. — Upravništvo je v Ljubljani, Ljudski dom (pisarna O. P.) — Tiska tiskarna „Tiskovnega društva v Kranju“. — Uredništvo: Ljubljana, Ljudski dom, Orlovska podveza. — Odgovorni urednik: Jožko Lindič.

Naroča se pri upravništvu „Mladosti“ (Ljubljana, Ljudski dom). Stane: za člane (skupaj s članarino Podzveze) **mesečno 2·50 Din** (pri skupni pošiljati na odseke), za vse naročnike, ki jo dobijo na svoj naslov: **letno 30.— Din**. Posamezna številka stane **2·50 Din**. Za naročnike izven Jugoslavije po dogovoru.

Dopise je treba pošiljati na urednika, ne na upravništvo. Dopisi, ki pridejo uredniku v roke po 10. v mesecu, se odlože za prihodnjo številko.

Inserate sprejema upravništvo.

„INDUS“ D. D. PREJE CARL POLLAK

Tovarna za usnje, vseh
vrst čevljev (posebej za
telovadne čevlje) in
gamaš v LJUBLJANI.

Društvena nabavna zadruga v Ljubljani (Ljudski dom)

Priporočila:

Sukno m po	Din 222·50
Garniture za surke po	50 —
Klot za podlogo m po	60 —
Trdo platno za podlogo m po	20 —
Ruš za srajce m po	19·50
Ruš za srajce m po	26 —
Rdeče volнено blago za srajce m po	115 —
Rdeče volнено blago za srajce zelo fino m po	123 —
Čepice, volnene po	35 —
Čepice, volnene finejše po	50 —
Usnjati pasovi po	32·50
Rdeči gumbi za ovratnike	3 —
Kokarde za čepice po	1·50

Peresa za čepice po	2 —
Šopki za naraščajske čepice po	1·50
Telovadne hlače po	125 —
pri naročilu najmanj 10 ko- sov po	120 —
Telovadne hlače, srednje ka- kovosti po	85 —
pri naročilu najmanj 10 ko- sov po	80 —
Telovadne majice št. 2 po	32 —
„ „ „ 3 „ „	36 —
„ „ „ 4 „ „	40 —
Telovadni čevlji po	80 —
Pasovi k telovadnim hlačam po	13 —
Pasovi za naraščaj po	12 —
Valaške po	20 —

Knjige in tiskovine: Zlata knjiga (Din 10—), Poslovnik (Din 8—), Mladinske in telovadne igre I. in II. del (po Din 5—), Spomini orlovske mladosti (Din 3—), Blagajniški dnevnik za odseke (Din 6—), Zapisnik sej (Din 25—), Blok za podporno članarino (Din 3—), Poslovne pole za članarino, Vložni zapisnik, Staležna knjiga za redne člane, Staležna knjiga za podporne člane, Statistika za telovadbo (po Din 0·50).

Tiskovine za Čebelico: Kako se vodi Čebelica (Din 2·50), Blok za vloge (Din 7—), Blok za dvige (Din 7—), Blagajniški dnevnik za Čebelico (Din 6·50), Knjiga vlagateljev (Din 6·50).

Vse proti takojšnjemu ozir. predhodnemu plačilu!

Cene neobvezne!

Cene neobvezne!